

stupeň tvorby podmienok pre šikanovanie

- žiaci naznačujú, že by v triede niekto nemal byť
- v triede sa istá skupina identifikuje ako elitná
- niektorí žiaci naznačujú, že im prislúcha viac práv
- žiaci prispôsobujú spravodlivosť podľa toho, o koho ide
- skupinka žiakov alebo žiak ironizuje schopnosti iných žiakov
- podmieňované kamarátstva, výskyt manipulácie vo vzťahoch
- zosmiešňujúce pokračujúce prirovnávanie, svojvoľné nálepkovanie iných detí
- strach z nových vecí, situácií
- poukazovanie na chyby druhých, obviňovanie druhých za vlastné neúspechy
- vnímanie mlčania ako priateľského gesta aj vo vážnych situáciách

primárna a sekundárna prevencia

stupeň akceptácie prejavov šikanovania

- používanie frázy "teba sa nikto nepýtal" pri všeobecných otázkach
- ospravedlňovanie manipulácie s argumentom vyššieho dobra
- parafrázovanie pocitov druhých - čo cítia, ako to mysleli...
- znížená citlivosť žiakov na videné utrpenie, nešťastie, zranenie...
- vyhlasovanie žiakov, že niekoho neznášajú
- vyhradené miesta v triede, škole, autobuse pre konkrétnych ľudí
- vnímanie inakosti ako vlastného ohrozenia
- stotožňovanie sa s extrémistickými idolmi
- podplácanie, tvorba systému službičiek, donášania

sekundárna prevencia
individuálna intervencia

stupeň otvoreného šikanovania

- väčšia časť triedy ospravedlňuje konanie agresora
- časť žiakov každú možnú chvíľu trávi čas mimo triedy, strach outsiderov
- časť žiakov sa vyhýba ústnym odpovediam zo strachu pred zosmiešnením
- obeť násilia argumentujú, že im správanie nevedí
- bagatelizácia utrpenia v zmysle, že ten druhý nič nevydrží
- vydieranie a vyhrážanie sa v komunikácii, demonštratívne zastrašovanie
- vytvorený systém vykonávačov násilia na pokyn iného žiaka
- vyhýbanie sa niektorých detí škole, výletom, akciám
- fyzické ataky, prestieranie bitiek, kyberšikanovanie
- extrémistické názory, radikalizácia správania, xenofóbne vyjadrenia

sekundárna prevencia
masívna intervencia